

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
Α' ΛΥΚΕΙΟΥ
(ύλη Γ' Γυμνασίου)

A. ΚΕΙΜΕΝΟ

Ειρήνη, Πόλεμος, Παιδεία

Η ειρήνη είναι μια από τις πιο παρεξηγημένες και ταλαιπωρημένες έννοιες απ' όσες χρησιμοποίησε ο άνθρωπος μέχρι σήμερα. Θεωρήθηκε ανακωχή, το μεσοδιάστημα δύο πολέμων, ονομάστηκε «**ένοπλη**» ή φάνηκε πως είναι η απαρχή για έναν καινούριο πόλεμο. Πάντοτε, δηλαδή, συνδεόταν το περιεχόμενό της με τον πόλεμο, όχι τόσο για να φανεί η **αντίθεση** της μ' αυτόν, όσο για να υποτιμηθεί η αξία της και ο ρόλος της στη ζωή του ανθρώπου.

«Εἰρῶ» σημαίνει «ενώνω». Η ειρήνη δηλαδή εκφράζει την ενότητα, τη συμφιλίωση των ανθρώπων, τη θέλησή τους για επικράτηση ενός τρόπου ζωής απαλλαγμένου από τις συγκρούσεις ανάμεσα στα έθνη και τους ανταγωνισμούς στο επίπεδο της καθημερινής ζωής.

Η ειρήνη είναι η συμφιλίωση των ανθρώπων. Συμφιλίωση που δεν έχει τυπικό χαρακτήρα ούτε ξεκάθαρο νομικό περιεχόμενο· δεν πρόκειται για μια σύμβαση μικρής ή μεγάλης διάρκειας. Αν συνέβαινε εύκολα κάτι τέτοιο, θα ήταν αρκετό να πούμε πως οι άνθρωποι είναι «ενωμένοι» ή «συμφιλιωμένοι», αφού είναι όντα κοινωνικά. Η ειρήνη, όμως, δεν είναι προϋπόθεση της κοινωνικότητας, αλλά ο σκοπός της είναι η συνεκτική δύναμη των κοινωνιών. Επομένως, η ειρήνη δεν είναι φυσική κατάσταση του ανθρώπου (στη φύση ο ανταγωνισμός των ειδών είναι κανόνας), αλλά η δικαίωσή του ως όντος κοινωνικού, που εξασφαλίζεται με την αναζήτηση της ποιότητας της ζωής.

Η **συνοχή** δεν είναι εύκολο να εξασφαλιστεί μόνο με τον νόμο και τον φόβο της τιμωρίας. Προϋποθέτει τη συγκατάθεση των πολιτών, τη συνειδητοποίηση της αναγκαιότητας της φιλίας, της εμπιστοσύνης, της **αλληλεγγύης**, της ομόνοιας. Αυτές είναι οι συνεκτικές δυνάμεις μιας κοινωνίας που επιτρέπουν στον άνθρωπο να αισθάνεται ασφαλής και βέβαιος.

Από τη άλλη πλευρά, ο πόλεμος δεν είναι μόνο η ένοπλη σύγκρουση. Η σύρραξη είναι το αποτέλεσμα μιας σειράς από αιτίες που οδηγούν μεθοδικά τους λαούς να επιλέξουν τα όπλα και τα χαρακώματα ως πεδίο επίλυσης των διαφορών τους. Είναι ένα αποτέλεσμα αναπόφευκτο, μια «μαζική ηλιθιότητα», καθώς οι κοινωνίες παρασύρονται, ενεργούν τυφλά, χωρίς προσανατολισμό, για να εξασφαλίσουν οφέλη αμφισβητήσιμης αξίας. Στην εποχή μας ειδικότερα που τα στρατηγικά όπλα είναι πολύ περισσότερο ευέλικτα, ένας γενικός πόλεμος (παρ' όλο που δε συμφέρει κανέναν) αποτελεί μια διαρκή απειλή. Η στρατηγική της αποτροπής κατάφερε να δημιουργήσει μια ισορροπία τρόμου. Επομένως, το ζήτημα δεν είναι να αποτρέψουμε την τελική ανάφλεξη, αλλά να διαμορφώσουμε τις συνθήκες που θα ευνοήσουν τη επικράτηση της ειρήνης.

Αντίβαρο στον πόλεμο αποτελεί το έργο της εκπαίδευσης: η αγωγή του ανθρώπου. Είναι ο προσανατολισμός της συνειδήσής του προς ένα σκοπό. Επομένως, η προσπάθεια της εκπαίδευσης στην εδραίωση της ειρήνης θα πρέπει να στοχεύει στη συμφιλίωση του ανθρώπου με τον εαυτό του. Η ειρήνη θα εξασφαλιστεί όταν αρθούν οι αιτίες που προκαλούν τον ανταγωνισμό στην καθημερινή ζωή.

Η εκπαίδευση, είναι αλήθεια, δεν μπορεί να αποτρέψει έναν πόλεμο. Μπορεί, όμως, να διαμορφώσει τη συνείδηση εκείνων που θα τον **αρνηθούν**. Για να επιτύχει τον στόχο της, χρειάζεται και η ανάλογη πολιτική βούληση. Αυτό σημαίνει ότι μόνο ένα δημοκρατικό πολίτευμα θα διαπαιδαγωγήσει τους πολίτες με την ιδέα της ειρήνης και τον σεβασμό του ανθρώπου.

Γιαβρής Άρης, Η οργάνωση του λόγου, εκδ. Gutenberg

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος.

- α) Ο άνθρωπος χρησιμοποιούσε ανέκαθεν την έννοια της ειρήνης, για να εξάρει την αξία της σε σχέση με τον πόλεμο.
- β) Η ειρήνη είναι μια κατάσταση που υπάρχει με τρόπο φυσικό και δεν εξαρτάται από τις ενέργειες του ανθρώπινου παράγοντα.
- γ) Μόνο ο νόμος και ο φόβος της ποινής λειτουργούν συνεκτικά ανάμεσα στα μέλη μιας κοινωνίας.
- δ) Ο πόλεμος πάντα εξασφαλίζει σημαντικά οφέλη για τους εμπλεκόμενους λαούς.
- ε) Η εκπαίδευση αποτελεί σημαντικό φορέα συμφιλίωσης των ανθρώπων με την ιδέα της ειρήνης.

(10 μονάδες)

2. **«Η εκπαίδευση, είναι αλήθεια, δεν μπορεί να αποτρέψει έναν πόλεμο. Μπορεί, όμως, να διαμορφώσει τη συνείδηση εκείνων που θα τον αρνηθούν».** Να αναπτύξετε το περιεχόμενο του χωρίου σε μία παράγραφο (70-80 λέξεις).

(12 μονάδες)

3. Να ορίσετε τον τρόπο σύνδεσης των προτάσεων που ακολουθούν, σημειώνοντας ένα Χ στο αντίστοιχο πλαίσιο (**A** = Ασύνδετο σχήμα, **Π** = Παρατακτική σύνδεση, **Υ** = Υποτακτική σύνδεση).

α. Θεωρήθηκε ανακωχή, το μεσοδιάστημα δύο πολέμων, ονομάστηκε «ένοπλη»...

A   **Π**   **Υ**

β. ... ονομάστηκε «ένοπλη» ή φάνηκε...

A   **Π**   **Υ**

γ. ... φάνηκε πως είναι η απαρχή για έναν καινούριο πόλεμο.

A   **Π**   **Υ**

δ. Μπορεί, όμως, να διαμορφώσει τη συνείδηση εκείνων...

A   **Π**   **Υ**

ε. Για να επιτύχει τον στόχο της, χρειάζεται και η ανάλογη πολιτική βούληση.

A **Π** **Υ**

(10 μονάδες)

4. Να χαρακτηρίσετε ως προς **το είδος τους και τον συντακτικό τους ρόλο** τις παρακάτω δευτερεύουσες προτάσεις του κειμένου, σημειώνοντας **X** στο αντίστοιχο πλαίσιο.

Πρόταση	Είδος	Συντακτικός ρόλος
Αν συνέβαινε εύκολα κάτι τέτοιο (3 ^η παράγραφος)	Αιτιολογική ☐ Πλάγια ερωτηματική ☐ Υποθετική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐
να πούμε (3 ^η παράγραφος)	Βουλητική ☐ Ενδοιαστική ☐ Εναντιωματική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐
πως οι άνθρωποι είναι «ενωμένοι» ή «συμφιλιωμένοι» (3 ^η παράγραφος)	Αιτιολογική ☐ Ειδική ☐ Βουλητική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐
αφού είναι όντα κοινωνικά (3 ^η παράγραφος)	Χρονική ☐ Αιτιολογική ☐ Αποτελεσματική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐
όταν αρθούν οι αιτίες (6 ^η παράγραφος)	Χρονική ☐ Αιτιολογική ☐ Αποτελεσματική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐
που προκαλούν τον ανταγωνισμό στην καθημερινή ζωή. (6 ^η παράγραφος)	Αιτιολογική ☐ Αναφορική ☐ Υποθετική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐

(18 μονάδες)

5. Να γράψετε από ένα **μονολεκτικό συνώνυμο** για κάθε υπογραμμισμένη λέξη του κειμένου (**Επομένως, συγκατάθεση, σύρραξη, ενεργούν, αρθούν**) και ένα **μονολεκτικό αντώνυμο** για κάθε λέξη που σημειώνεται με έντονη γραφή στο κείμενο (**ένοπλη, αντίθεση, συνοχή, αλληλεγγύης, αρνηθούν**).

ΛΕΞΕΙΣ	ΣΥΝΩΝΥΜΑ	ΛΕΞΕΙΣ	ΑΝΤΩΝΥΜΑ
Επομένως		ένοπλη	
συγκατάθεση		αντίθεση	
σύρραξη		συνοχή	
ενεργούν		αλληλεγγύης	
αρθούν		αρνηθούν	

(10 μονάδες)

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

Η ειρήνη αποτελεί ένα παγκόσμιο αγαθό για όλους τους ανθρώπους σε κάθε εποχή. Με αφορμή την παγκόσμια μέρα της ειρήνης να εκφωνήσετε σε ένα μαθητικό συνέδριο μια ομιλία με θέμα την αξία της ειρήνης. Η έκταση του κειμένου σας να είναι 300-350 λέξεις.

(40 μονάδες)